

nr. 19
7 martie
2022

OPT

motive
săptămânal de cultură
FICTIUNEA

**Cred că ar trebui
să existe o limită
între ce faci pentru ceilalți
și ce faci pentru tine
Augustin Cupșa**

foto: Cătălin D. Constantin

OPTm

Vise și porți

Doina Ruști

În vremea copilăriei, de cum auzeam de Grecia sau de greci, mă gândeam la o țară cu oameni dezbrăcați și contemplativi, căci crescusem cu *Miturile* lui Kun, o ediție comunistă, dar ilustrată bogat, cu fotografii de statui antice. Spre deosebire de basmele uzuale, silueta lui Laocoon, ucis de șerpi, te trimitea direct în miezul misterelor. Iar mai târziu, povestea Troiei, *muncile* lui Herakles sau biografia complexă a lui Artemis m-au dus la un liceu de limbi clasice, cu multe ore de greacă veche. Rămăseseră doar trei astfel de licee în toată țara și, cu toate că ni se spunea „elevii de la limbi moarte”, eram priviți de toată lumea cu oarecare îngăduință și cu un dram de respect. Viitorul celor 23 de fete din clasa mea se lega în mod clar de numele Greciei. Ne vedeam profesoare, traducătoare, în tot cazul, pentru totdeauna cu nasul în cărți, iar profesorul de greacă, tânăr și entuziast, avea grijă să ne întrețină aceste vise. Pe lângă declinarea lui *hora* (țară), ne punea să învățăm și cetățile grecești, să le desenăm, de fapt, într-o perioadă în care la noi hărțile erau rare. Ne aflam în plin comunism, cu informație puțină și lecturi selectate cu grijă, de către un regim care credea orbește în forța educației, mai exact în efectele ei dăunătoare pentru viitorul comunist al patriei. Așa că toată învățătura era pe apucate și mai ales de tip autodidactic. Iar profesorul de greacă știa lucrul acesta și nu se oprea niciodată la regulile gramaticii.

Vorbind despre substantivul *parthénos* (fecioară), am ajuns inevitabil la Parthenon și la statuia zeiței Athena.

— Era strălucitoare, ne-a spus el, și putea fi văzută din largul mării.

Detaliul acesta ne-a incitat, voiam să aflăm cum arăta, ce mărime avea statuia, cine o făcuse etc. Minute în șir, profesorul a

scris pe tablă cele mai cunoscute epiteze ale zeiței. Athena Promachos (luptătoarea), Athena Parthenos (fecioara), Athena Nike (învingătoarea) și multe altele. Câteva după-amieze am rămas după ore ca să discutăm despre Acropolis. Am desenat templele, ne-am dat cu părerea despre fața lui Fidias, sculptorul. Cel mai mult am trăncănit despre Erehteion, imaginându-ne cariatidele în carne și oase, alergând pe plaje, printre măslini.

În orașul nostru exista o clădire făcută după modelul Erehteionului, un muzeu, care a devenit în scurt timp un obiectiv important, un loc de întâlnire, numit, desigur, „la cariatide”. Ne întreceam să desenăm terase, crescute din frunțile unor femei și temple umanizate, păzite de himere și de sfînși.

am convenit că e mai important să iei parte decât să-ți povestească altcineva ceea ce-a văzut el. Totuși, Ferenike nu se prea bucurase de această experiență. Fiul ei a ieșit învingător, iar ea și-a manifestat bucuria atât de zgomotos, încât a fost descoperită pe loc.

În mod normal ar fi trebuit pedepsită, dar cum avea tot felul de relații în lumea sportivă, a reușit să scape basma curată.

Multă vreme ne-am imaginat în postura lui Ferenike, care a rămas în istorie doar pentru că a sărit gardul unei stadion din Antichitate. Totuși, să sari gardul poate fi uneori decisiv. Măcar Ferenike a rămas în memoria oamenilor pentru sute de ani. Și în memoria mea.

Renumita profesoară Adelinea Piatkowski a venit într-o zi la noi la liceu și ne-a povestit despre epoca elenistică, iar la final ne-a spus destul de direct, că nimic din ceea ce citeam nu se compara cu o călătorie în Grecia.

Toată săptămâna ne-am gândit cu înfiorare la o țară, considerată până atunci doar parte a unei Antichități mitice, dar care de fapt se afla nu departe de noi. Mai mult, chiar – ne aștepta, cu templele și statuile, care deja făceau parte din viața noastră.

Treptat, am început să vorbim cu profesorul. Și el se gândea la același lucru, se vedea după cum privea visător hărțile desenate de noi. Soarele Greciei începea să intre pe ferestrele clasei.

— Foarte bine, a spus el, mă voi duce să obțin aprobare pentru excursie!

Evident, trăiam în comunism, nu aveam voie să facem călătorii într-o țară „imperialistă”, cum era Grecia. Dar profesorul nostru era energic.

Continuare în versiunea online.

Nu mai clipi!

Alex Trușcă

Așa începe.

Ai un coșmar, nu-ți amintești nimic din el și e perfect normal, mulți oameni nu-și amintesc. Trec câteva zile. În loc să adoarmă, creierul devine regizor de filme horror, tu ești protagonistul, tu ești călăul, tu ești victima, tu ești vânătorul, tu ești cel care fuge.

La început, vezi totul în nuanțe sepia, cu timpul începe să devină tot mai viu. Îți spui că ești prea obosit și stresat de la muncă și îți cumperi suplimente pentru somn liniștit. În primele zile par să aibă oarece efect, apoi coșmarurile revin cu și mai mare intensitate.

Uneori simți și dureri, când te trezești îți verifici palmele și încheieturile sperând să nu găsești urme de tăieturi, arsuri sau carne lipsă. Răsufli ușurat că piroanele n-au fost reale, că scalpul e întreg și creierul la locul lui.

Straniu, deși nu dansezi niciodată, observi că știi niște pași de vals. Îți amintești cum i-ai învățat? Ai repetat mișcărilor mult timp în somn, vis recursiv, într-o sală de bal cu portrete de oameni cu ochi scoși. Le-ați repetat, tu și celelalte păpuși trepanate.

Ai febră musculară din ororile în care trebuie să hăcuiești oameni cu un satâr. Îți vine să vomiteți când realizezi că cei pe

care-i despărțeau de membre, mâinile într-o grămadă, picioarele în alta, nu erau toți morți.

După câteva săptămâni, coșmarurile alternează cu episoade de paralizie în somn. Acum tu ești cel hăcuit, tăiat cu fierăstrăul de ciocli cu ochi de macrou congelat, ție îți toarnă pe gât ulei fierbinte sau nisip fin. Renunți la pumnul de suplimente pentru insomnii, tulburări de somn, anxietăți și treci pe chestii serioase, unele făcute rost de la un prieten care are un prieten și-așa mai departe.

Urmează amintirile.

Te întrebi dacă ar fi fost mai bine să ți le șteargă de tot ori să ți le încuie în sertare ale minții, iar tu să le deschizi la întâmplare, ca bolnavii de Alzheimer. Dar boala nu face asta, ci ți le modifică, nemailăsând nimic frumos în ele. Pune în loc monștri, scârbă, groază și putrefacție și vezi asta de fiecare dată când cazi pe gânduri.

Te urci în autobuz și brusc te întorci la copilărie, ai șase ani, ești fericit și alergi după un fluture. Arunci plasa, îl vezi cum dă neputincios din aripi, gata, l-ai prins. Iar fluturile începe să latre speriat, urlat de diavol tasmanian amplificat de ecou, îi privești fața, are ochii roșii înconjurați de păr și gură de om, cu dinți de

om. Încearcă să te muște, *știi că n-are cum să fie reală una ca asta*, dar totuși te mușcă, iar tu țiți în autobuz și lumea se uită mirată la tine. Cobori la prima de rușine, mai mergi douăzeci de minute pe jos, treci prin fața clădirii de birouri unde lucrează Sandra.

O femeie ca ea e greu de uitat, tu știi asta. Ai avut noroc vara trecută. Ți-a spus-o direct, s-a certat cu iubitul ei idiot plecat în deplasare și voia să se răzbune, nimic mai mult, să nu-ți faci speranțe. Ai acceptat, cum să scapi asemenea ocazie, cine ar fi ratat-o? Închizi ochii și o vezi cum se lipește de tine, cum mâna ei îți desface șnurul de la slip, și te lovește ceva. *Știi sigur că nu-i real*, n-are cum să fie așa ceva, logica te ajută să ridici un zid de beton între tine și monștrii ce pândesc. Clipești de câteva ori, zidul ridicat nu mai e acolo, l-au furat cei înecați și e plină apa de ei, valorile îi rostogolesc spre țărâm,

tu o penetrezi pe Sandra și te incomodează mâini, picioare, care te ating ca niște meduze supraponderale. Ești tot acolo în apă, te pipăie ceva, vezi că de spatele tău s-a lipit o bătrână stafidită și goală, cu plete lungi întinse de valuri, ca un kraken uriaș, iar în jurul Sandrei s-au îngrămădit niște cadavre de bărbați cu penisuri în erecție... *ce dracu, trezește-te, Adriane! S-a dus și amintirea asta!*

Mergi repede acasă, pornești calculatorul, cauți poze de la toate evenimentele importante din viața ta. Le printezi și le lipești una lângă alta, pe pereți, pe dulapuri, pe oglinzi, peste tot. Ai scris deja o mare parte din amintirile tale, le-ai și tipărit pe hârtie, nu vrei să ți se strice hard diskul și să pierzi totul. Poate dacă le vezi des, boala n-o să ți le strice. *Te-ai gândit să te faci scriitor?*

Continuare în versiunea online.

Memorie, amintiri, memorie

Flavia Iosef

Frăția surorilor simbolice fără de origine își găsește în poemul *Memoria goală* (*La memoria vacía*), al lui Carmen Boullosa, contextul perfect pentru a se configura: „Încerc să întunec cu umbra mea pământul exilului,/ pământul meu, găsind refugiu în memoria goală./ Nu am origine./ Alcătuiesc cu surorile mele un perete impenetrabil./ Orbim în fața pământului care prelungește ziua jubilară luminoasă.”

Făcându-ne să pătrundem *ex abrupto* în imaginarul acestei

amazoane contemporane, poeta mexicană ne propune să privim tema căutării de sine, a originii personale dintr-o perspectivă gregară, de solidaritate cu cele asemenea acestei luptătoare simbolice. Accentul dat femininului este foarte important în acest poem transformat de Boullosa într-un strigăt de libertate din partea celei care a fost obligată să-și uite rădăcinile, să rătăcească prin adăposturi străine: „Și noi, /clădite dintr-un material ce rezistă la avansurile timpului,/

încercăm să rămânem/ liniștite în liniștea fermă,/ chiar dacă nu avem casă/ chiar dacă suntem neajutate față de matca străină.”

Se pare că față de tema găsirii de sine primează tema dezrădăcinării, a suferinței față de pierderea locului de baștină. Cea lipsită de sprijin nu are altă soluție decât să ofere ea însăși sprijin celor aflate în aceeași situație de dezrădăcinare ca ea, la lumina focului din piepturile lor neliniștite în fața pericoulului străin. Obligate fiind să se regăsească, pentru a se pierde din

nou, la nesfârșit, în locuri străine, temporare, aceste fiice ale nimăului, venite de nicăieri, care se îndreaptă probabil tot spre nicăieri, trec prin tot felul de realități care nu le aparțin, cu care nu se identifică, dar care le cer explicații. Explicații pe care au jurat, printr-un pact solemn, să nu le ofere vreodată: „Ne coasem între noi buzele cu buzele noastre: asta este cuvântul celor trei: cuvântul nostru”.

Cuvântul original, cuvântul salvator: memoria. Cuvântul uitat: „memoria goală”.

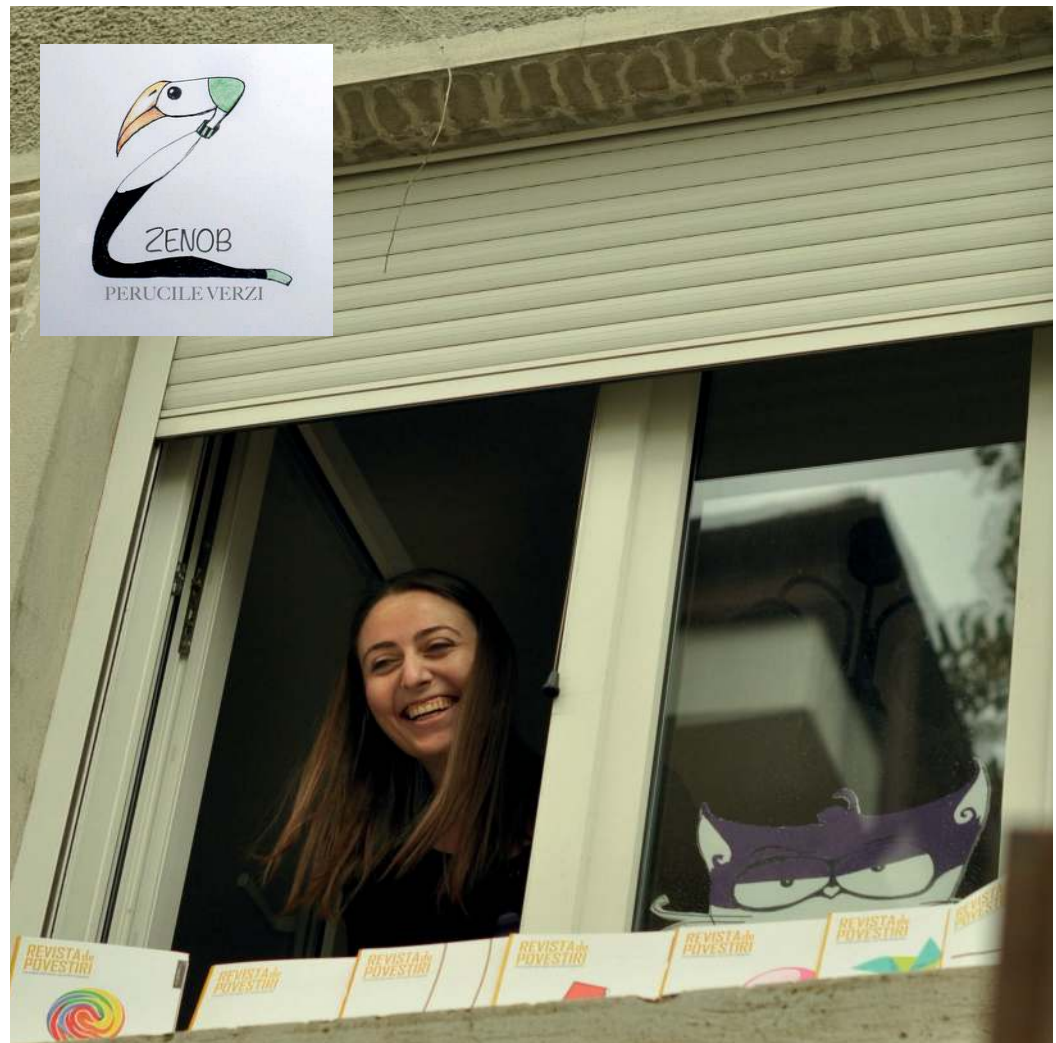
Simina Diaconu: A trăi într-un castel

Scriitorii iubesc „Revista de povestiri”, un spațiu larg, cu multe personaje bizare. Eu am auzit de ea la Lente, într-o toamnă, când mi-am petrecut acolo o după-amiază de pomină.

Așa am cunoscut-o pe Simina, care în ziua aceea purta o rochie verde, acoperită cu litere, un scris mărunțel și foarte intrigant, pentru că din când în când îți săreau în ochi unele cuvinte, cum ar fi trăsură sau Motanov, încât era imposibil să nu citești mai departe, ca să vezi cine e în trăsură și dacă prințul Motanov nu e cumva descins din literatura rusă. Simina a răs luându-mi peste picior presupunerile: O, dragă Zenob, nu e rochia mea! Bineînțeles, am făcut ochii mari. E de fapt, „Revista de povestiri”, m-a lămurit ea. Cum o atingi, se deschide o ușă și imediat ajungi aici. Și-așa am intrat în castelul Siminei, cu 40 de ochișori ațintiți pe mine. V-am spus, era toamnă, iar prin încăperea de la mansardă plutea o rochie verde.

Se spune ca trăiești într-un castel, decupat dintr-o povestire, că te hrănești cu mâncăruri luate din povestiri. Până și pantoforii ar fi tot dintr-o poveste. Prin urmare, spune-mi o scurtă povestire care a contat pentru tine.

E povestirea din care furam toate astea, până când m-au prins. Tocmai parcasem trotineta la intrarea în poveste și dădeam târcoale să văd ce-a mai apărut bun pe-acolo. Mă miram că e cam pustiu, când m-a claxonat o

mașină de pompiliție și m-a pus să le arăt declarația. Am scos scrisoarea de dragoste de la tine și le-am întins-o, deși mi se părea cam indiscret din partea lor, dar în fine. Și să vezi grozăvie. A trebuit să mă sprijin de statuia lui Motanov ca să nu cad când mi-au zis că au mai citit declarația asta de nu știu câte ori și că probabil e spam.

M-au luat la secție și m-au aruncat într-un balcon cu alte o mie de juliete vinovate de năvitate, care jucau cărți și badminton și udau florile și alergau după iepuri albi, după ștrumfi albaștri, după cerbul de aur, nici nu conta prea mult, important era să pună sângele în mișcare și să ardă calorii. Când se lăsa seara, fluturașii de badminton deveneau luminiscenti și făceau tot felul de

dansuri, populare, coreene, după cum li se năzărea, iar noi îi filmam și-i puneam pe social media. Mie toate lucrurile astea mi se păreau puțin virusate și nu știam cum să mă întorc înapoi în lumea mea.

Ce zici despre bijuterii? Există vreuna pe care-ai purta-o la întâlnirea cu mine?

Da, brățara de picior care declanșează o alarmă dacă încerc să cobor din balconul din poveste. Din fericire, alarma e super hit, serenadă ca asta eu n-am mai auzit, așa că nici n-ar trebui să te deranjezi cu prețioasa ta chitară.

Ce final de poveste (film, roman, povestire) ai alege pentru ziua de luni (când apare revista noastră)?

Eu să știi că îl relatez fix așa cum a fost. Așa cum se obișnuiește, ziua de luni a venit în poveste cu *breaking news*. Era ziua în care Marele Împărat Oemes făcea preselecția echipelor de cercetători care răspuseseră apelului său de a crea un vaccin pentru povestea virusată. Fiecare echipă își prezenta vaccinul și îi demonstra puterea înțepând o Julietă în deget. Una după alta, se transformau și se întorceau fiecare în lumea fantastică din care provenea. Când a venit rândul meu, nici n-am apucat să întind degetul care mi se părea mai potrivit, că m-am trezit întinsă pe asfalt pe lângă trotineta de la intrarea în poveste. Am inspirat cu nesăț particulele PM2.5 și PM10 din lumea mea familiară.

O vară în Italia

Florin Spătaru

Când aveam șase ani nu ne gândeam decât la joaca din spatele blocului: cartonașe, figurine, șotron, coarda pentru fete, fotbal, pititea. Până când venea seara, în casă nu intram decât pentru cele cinci minute de desene animate cu Mihaela și Azorel. Iar apoi săream cu toții pe geam dacă stăteam la parter sau alergam pe scări spre parcarea asfaltată. Nu voiam să pierdem niciun minut de joacă. Apoi a venit revoluția desenelor animate. Niciodată nu mai stăteam atâta la televizor: Tom și Jerry, Bugs Bunny, Popeye, Chip și Dale, Ciocănițoarea Woody, toate la grămadă. Printre desene apăreau soldați cu mitraliere, tancuri, sânge, oameni speriați și ciufuliți, dar singura noastră grijă era joaca.

Sailor Moon, Pirații Apei Negre, Jonny Quest, The Jetsons, The Flintstones, Jabberjaw. Cei mari voiau să vadă procesul cu Nicolae Ceaușescu, cel de pe prima pagină a tuturor cărților, dar mult mai bătrân și cu un fular ponosit. Pe noi nu ne interesau decât Nils, Perrine, Pinocchio, Voltron, Pif și Hercule, Saber Rider și Șerifii Stelari, Captain Planet, Denver, Ratonii, Sandybell, Țestoasele Ninja, Don Coyote și Sancho Panda, Aventurierii Spațiului, Pirații Apei Negre, Candy Candy, Lidia și floarea cu șapte culori, Barbarul Thundarr, Oblio. Două corpuri împușcate lângă un zid, mai motolite decât hainele de pe ei, oameni morți pe străzi, clădiri ciuruite. Dar noi plângeam în fața aventurilor lui Candy Candy, torturată de niște copii mai mari și mult mai răi.

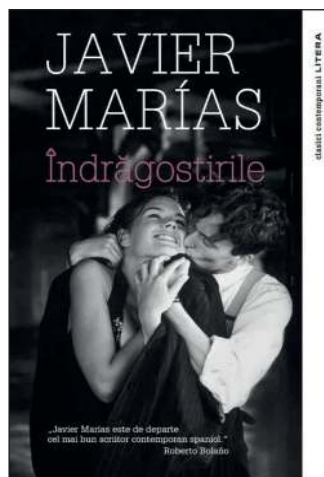
Apoi au apărut Italia Uno și Cartoon Network. *L'incorreggibile Lupin*, *Papà Gambalunga*, *Il mistero della pietra azzurra*, *Gargoyles*, *Il risveglio degli eroi*, dar șocul cel mai mare a fost canalul dedicat desenelor animate, posibilitatea de a sta o infinitate în lumea noastră la televiziunea prin cablu. Fish Police, Freakazoid, SWAT Kats, Pinky and the Brain, The

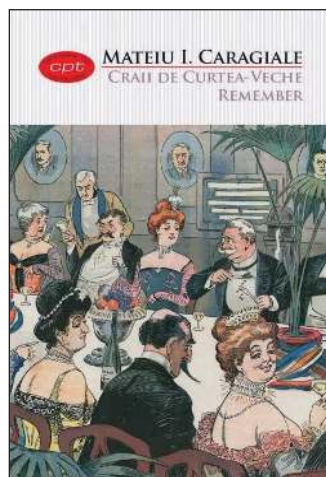
Powerpuff Girls, Batman: The Animated Series, 2 Stupid Dogs, Looney Tunes, Johnny Bravo. Listele se întindeau la nesfârșit.

La televizor adulții se uitau la bătăi cu mineri, greve și alte nebunii. Noi băteam mingea, mestecam gumă cu aromă de dovleac și

beam suc de la TEC. Televizorul color ne intrase în suflet și fețele în alb-negru fuseseră uitate în cărțile prăfuite.

Javier Marías: *Îndrăgostirile*
Editura LITERA, 2022;
traducere de Lavinia Similariu
Romanul *Îndrăgostirile* a primit Premiul Național al Spaniei, dar a fost refuzat de Javier Marías deoarece scriitorul nu vrea să primească bani publici. Romanul se concentrează pe un narator feminin, o raritate la Marías, care analizează foarte rece mașinațiunile dragostei. Maria ia micul dejun în aceeași cafea, în fiecare dimineață, iar de acolo poate observa în voie un cuplu care are și el o rutină. După ce cuplul nu mai apare, Maria află că soțul a fost omorât, iar curiozitatea ei o împinge spre viața întortocheată a văduvei.

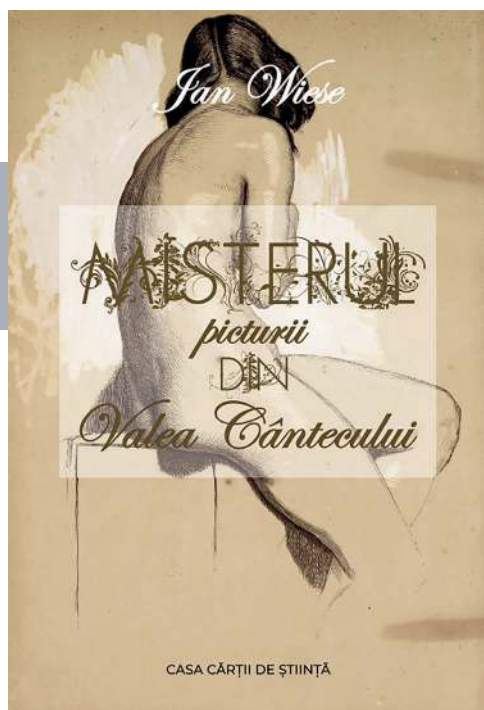
Mateiu Caragiale: *Craii de Curtea-Veche, Remember*
LITERA, 2022
O reeditare îngrijită a romanului matein, scriere manieristă, cu eufonii spectaculoase, la care se spune că autorul a lucrat aproape trei decenii. Cartea, apărută într-o colecție populară (Carte pentru toți) aduce în primul rând o tipăritură aerisită și prietenoasă. Textul este completat de o altă operă importantă, *Remember*, scriere neoromantică, în care apar pentru prima oară în literatura română și elemente gotice. Recent, proza lui Mateiu Caragiale s-a bucurat de succes în versiunea spaniolă a lui Sebastian Teillier.

Ismail Kadare: *Înfruntare la nivel înalt*
Humanitas, 2022;
traducere de Marius Dobrescu
Acțiunea romanului se petrece în Moscova aflată sub teroarea stalinistă. În momentul în care Boris Pasternak primește un telefon în apartamentul său de pe strada Volhonka, el crede că este o farsă cam nesărată a unui scriitor beat. Dar se înșală. La celălalt capăt al firului este Stalin, care ar dori să discute despre Osip Mandelștam. De răspunsul lui Pasternak pare să depindă soarta poetului aruncat în închisoare. Convoorbirea de doar câteva minute a devenit mitică, iar naratorul profită pentru a medita pe marginea relației dintre scriitor și dictator. Dansul funebru, pe muchie de cuțit, se termină rareori fericit.

Jaume Cabré: *Confiteor*
Pandora M, 2021; traducere de Jana Balaciu-Matei
Romanul-confesiune a fost comparat cu *Corecții*, al lui Franzen, și se concentrează pe o scrisoare de dragoste adresată iubitei moarte. De la câteva rânduri, naratorul ajunge să umple sute de pagini cu viața sa. Adrià Ardèvol este diagnosticat cu Alzheimer. Profesorul de istoria ideilor își scormonește memoria defectuoasă și povestește despre închiziție, nazism, vioara Storioni, despre rău, despre oameni care distrug sau despre Paradisul pierdut. Profesorul a fost un copil care s-a născut într-o lume lipsită de iubire și a crescut învățând să-și spioneze părinții, mai ales pe tatăl aspru și distant. În apartamentul barcelonez, băiețelul se confesează jucăriilor lui, un cowboy și un indian.

Jan Wiese
Misterul picturii din Valea Cântecului
Casa Cărții de Știință, 2021

Ioana Hodárnău

Jan Wiese a scris o carte care îmbină atmosfera istorică, tradiția religioasă a Evului Mediu și tainele iubirii într-o poveste cu tentă polițistă, care te invită să-i descâlcești ițele și să-i talmăcești sensurile. Romanul se construiește pe trei planuri narrative, încheiate în jurul unui personaj central: un fost bibliotecar care, aflat în închisoare din motive care ne sunt necunoscute, încearcă să retraseze firul unei misterioase povești

ce se țese în jurul unei picturi de altar, ascunse și uitate într-un cotlon al Bibliotecii Vaticanului. Ceilalți doi naratori transportă cititorul în Italia medievală – un pictor și un povestitor ale căror destine se încrucișează și care-și relatează viețile într-un manuscris de jurnale, însemnări și povestiri.

Viața tânărului artist e marcată de întâlnirea cu femeia pe care o vede ca pe întruchiparea Madonnei, însă încercarea de-a o picta într-un tablou de altar se încheie nefast.

Destinul lui Lucy se schimbă

Alexandra Niculescu

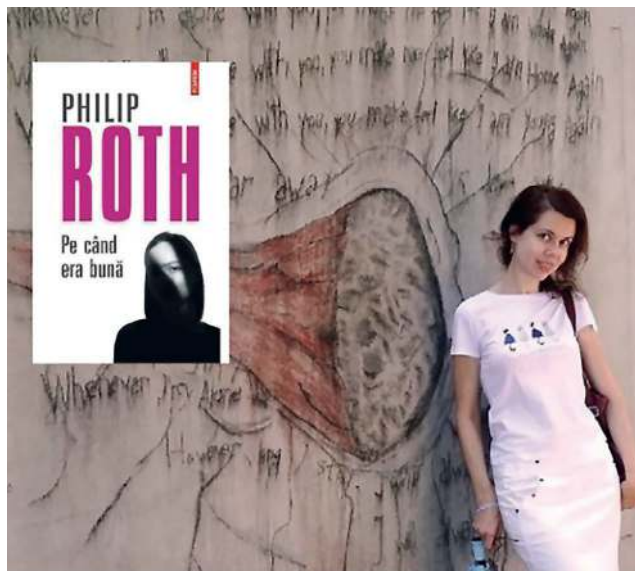
Cum l-am descoperit eu pe Roth: acum mulți ani am dat peste niște fragmente erotice din *Indignare*. Cartea în întregime n-am terminat-o niciodată, pur și simplu m-a enervat la un moment dat și am lăsat-o. Toți avem voie să facem astfel de gesturi rebele când așteptăm prea mult. În schimb, aș mai citi de câteva ori *Pastorală americană*, atât de bine scrisă mi se pare. Nu am menționat-o degeaba, ci pentru că există o legătură cu *Pe când era bună*, chiar dacă pentru asta trebuie să fii un cititor foarte atent.

Dacă în prima există o relație tată-fică în care fiica este cea cu probleme, cea care aduce dezastrele, cea care schimbă destinul tuturor, în cartea de față tatăl este cel care determină comportamentul fiicei.

Deși nu este la fel de puternic sau spectaculos ca *Pastorală*, deși nu apare nicio bombă, deși pare mai casnic și mai ușor, în romanul despre care scriu aici, Roth își desfășoară povestea atât de convingător și de natural încât simțim, da, asta e cuvântul, că e o carte mare.

Autorul începe să istorisească de undeva de departe și durează un timp până să ajungă la Lucy, personajul central, dar din clipa în care începem să fim în prezența ei, celelalte personaje sunt doar umbre care o ajută sau dimpotrivă. Lucy e un copil ca oricare altul, merge la școală, își vede de lecții, e puțin umilită pentru că mama ei dă lecții de pian în casă și toți colegii ei știu asta, își face câte o prietenă, se apropie de religie, deși nu prea înțelege multe, dar singurul lucru care o zdruncină e, de fapt, felul în care tatăl ei (Whitney/Duane Nelson) se poartă când bea. Whitney este un bărbat care își caută și el locul în lume și care nu reușește să convingă părinții soției că este demn de încredere.

Cartea începe cu Willard – tati Will (bunicul lui Lucy) – și, după o generoasă prezentare a familiei lui, ajungem la Lucy, restul devine blurrat și abia în final, după ce ea nu mai e, apare

nevoia să recitim primele pagini și să vedem acolo continuarea vieții în Liberty Center.

Destinul lui Lucy se schimbă odată cu apariția lui Roy Bassart, *proaspăt lăsat la vatră*. E foarte tânăr și are multe îndoieli. Are o relație strânsă cu unchiul său, Julian, dar nu vrea să lucreze pentru el, pentru că are totuși un vis, chiar dacă vag: să fie fotograf. Și primul model adevărat pe care-l are e chiar Lucy, care-l respinge, dar și atrage de cum se lasă pozată. La fiecare întâlnire el vrea să *meargă până la capăt*, cum spun americanii, și ea nu e hotărâtă. Lucy e indecisă în ceea ce-l privește pe Roy: îl place, dar nu-l apreciază, simte că nu are

o personalitate puternică și se hotărăște să se despartă: *începând din acea după-amiază, Lucy a știut sigur că Roy nu era potrivit pentru ea*. Dar vrea totuși să se știe iubită și amână momentul în care să-i spună, pentru că intervin mereu alte lucruri, cum se întâmplă în general. El începe să studieze fotografia la universitate, devine și ea studentă, continuă să se vadă, și, într-o zi, ea află că e însărcinată. Iar de aici începe drama. E studentă în anul întâi, vrea să-și continue facultatea, vrea să nu se rădă de ea, vrea să devină cineva și vede copilul ca pe un obstacol în drumul ei și în decizia de a se separa de băiat. N-am spus întâmplător băiat, așa îl vede ea,

asta îi reproșează constant iubitelui, că nu se poartă responsabil, că nu poate să țină piept familiei, că e influențat mereu de unchiul lui. Ea duce o permanentă luptă de educare a lui Roy, de a-l face cum crede ea că trebuie să fie un bărbat adevărat. Deși el acceptă să se căsătorească, ea se simte cea păcălită, pentru că nu e el soțul la care visase și nu e rolul de nevestă cel la care jinduise.

Cu timpul, Lucy pare să se obișnuiască, se ocupă mai mult singură de copil – Edward –, în timp ce Roy tot încearcă să-și deschidă un studio de fotografie, în ciuda protestelor ei. Au o relație tot mai furtunoasă, izbucnesc certuri mereu și fiecare îl învinuiește pe celălalt pentru reacțiile copilului. Lucrurile încep să se precipite și ritmul romanului devine unul atât de alert încât parcă suntem într-o cursă și știm deja cum o să se termine, dar tot așteptăm să știm detaliile.

Lucy e o femeie extrem de puternică, face față tuturor, ia mereu deciziile singură, nimic nu o oprește, trece peste orice, dar are un punct slab: tatăl său, pe care spune că-l urăște, a făcut tot ca să-l alunge din viața ei, dar e curiosă ce se întâmplă cu cel care-i spunea *gânsăcel* în copilărie. Asta e motivul pentru care aș fi dorit alt final.

Philip Roth - *Pe când era bună*, Polirom, 2021

Florin Spătaru îl prezintă pe Erna Matzepa

toleranță

am așteptat un bun venit din partea unui tată universal care să mă îmbrățișeze pentru ceea ce sunt

un fiu și o fiică

recompuși într-un singur corp de un sex acceptat și perfect

Duminica, în căutarea drumului pierdut

Raluca Simion

Pentru mine, toamna este tot timpul dureroasă. Doare pe mutește, pentru că ceva dispare și eu știu că trebuie să iau multivitamine din nou, ca să mă prefac, măcar pentru o scurtă perioadă, că mi-a revenit buna dispoziție. Sunt un personaj taciturn toamna și habar nu am cum pot schimba asta. Este o duminică însoțită de octombrie în care iar nu se va întâmpla nimic, dar voi trăi intens depresia și, în cele din urmă, va veni din nou seara, voi dormi și a doua zi o voi lua de la capăt. Covor galben-arămiu de frunze pe jos, eu personaj-narator în povestea vieții mele, în povestea vieților altora, eu, personaj-observator; eu autor-model sau autor-empiric? Dar dacă eu sunt autorul, maestrul făurar, de ce oare nu reușesc să trăiesc așa cum îmi doresc? Îmi comand din nou prânzul de la un restaurant și urmăresc cu ochii mari cât cepele aplicația de *food delivery*, cu stomacul făcut pungă de atâta foame, frigiderul plin și totuși refuz să îmi fac de mâncare. Voința mea este anihilată, ținută cu lanțuri de oțel, ba nu, de titan, de patul eșecurilor mele trecute, picioarele mele se luptă cu lanțurile invizibile, atât de grele și mă duc în bucătărie să mimez că fac ceva, iar printre mormanele de vase nespălate, întrezăresc o amintire. Proust avea prăjiturica ca *trigger*, la mine sunt vasele nespălate... și memoria își desface sertărașele ei din camera secretă din spate și varsă imagini dispartate, mirosuri

și sunete calde ce mă învăluie într-o ceață de scenariu SF.

În curând voi pleca înspre cinema, un drum de 15 minute pe jos, nu voi privi pe nimeni în jur, nu voi vedea nimic în preajma mea, contează doar destinația, nu, drumul nu are nicio importanță, acolo, să ajung acolo, la filmul acela de trei ore pe care l-am căutat, pentru că el este sublimarea.

Și iată-mă pe drum, îmbrăcătă prea subțire, soarele zâmbește cu dinți, un semn de iarnă precoce, iar eu plutesc pe trotuar cu părul în vânt. Dar sincer, nu îmi mai pasă de estetică, și nu e nici măcar faptul că masca îmi acoperă fața, pandemia asta a adus odată cu ea idei năstrușnice în mintea mea, unele poate nu sunt chiar atât de rele.

Ea acum 10 ani era o față subțirică, înaltă, cu părul șaten, așa, o culoare ciudată, un arămiu nedefinit, nu șatenul tipic, în fine, e greu să explic acum. Purta mereu ținute *office*, dar fustele erau cam scurte, undeva destul de mult deasupra genunchiului. Mereu mă întrebam cum de nimeni din tot peisajul acela grobian din jurul său nu încercase vreo glumă legată de fustele ei minuscule. Acum, retrospectiv vorbind, cred că explicația era foarte simplă – era vorba de atitudinea ei, serioasă, prea serioasă, trecând pe lângă ei și privind prin ei, nevăzându-i ca bărbați, ci doar ca pe niște animale asexuate, parteneri pentru un eventual schimb de idei pe teme profesionale. Era un personaj din altă poveste și ceilalți percepeau acut acest lucru și se fereau instinctiv de necunoscut, iar ea își urmărirea firul narativ cu tenacitate, în solitudine.

Încerc să grăbesc pasul și mă gândesc ce s-a schimbat în acești zece ani? Multe, puține, e greu de făcut un bilanț așa pe repede-înainte când știi că ești în întârziere și filmul nu te va aștepta pe tine. Eu de acum și ea de atunci, poate suntem aceeași persoană sau poate nu. De multe ori, m-am întrebat dacă o ființă umană se poate schimba fundamental în decursul

unei vieți. Încă nu am un răspuns clar la această întrebare, mă uit în oglindă în fiecare zi, și în ciuda părului de culoarea spicului de grâu, a unui rid în plus, a unor cearcăne sau poate a unui surâs un pic altfel, mă simt la fel acolo, în interior, același copil nesigur în fața vieții.

Pășesc și respir adânc aerul în plămâni, aerul plin de soare și acel miros de frunze, nu este senzația că ceva s-a sfârșit, este doar promisiunea că ceva va începe.

Ajung într-un final la cinema, într-o sală la 50 la sută capacitate și pare foarte ciudat să văd plină o sală care de obicei este aproape goală. Dar începe filmul, *Drive My Car*, una dintre producțiile câștigătoare de la Cannes din 2021, încet-încet mă absoarbe, este mult Cehov în el și, fără să îmi dau seama, privind imaginile, unele dintre ele cunoscute, încep să mă gândesc la Japonia... am flash-uri, amintiri aleatorii...

Mă uit în jos la puloverul de culoare albastră ce emană un miros dulceag care mi se pare și azi exotic, un semn că pliculețele parfumate cumpărate din Kyoto își fac cu prisosință treaba...

Ea, acum trei ani, purta un pulover de culoare albastră, din bumbac, când s-a despărțit de el, în fața terminalului 1 din Aeroportul Narita. A fost un rămas-bun scurt, de ordinul zecilor de secunde, a îmbrățișat-o și a sărutat-o cu un soi de patetism straniu, pe care ea nu l-a înțeles pe moment. Pe atunci nu știa că era doar o altă petală de sakura, ce se desprinsese de pe ramura unui cireș stingher din Parcul Ueno. Părul lui ondulat atât de atent, templul zen din Kita-Kamakura, până și burtosul de Buddha la care se închinau toți acei practicanți zeloși și marea tristă văzută de la o fereastră de ryokan din Enoshima... toate s-au șters treptat, treptat din mintea ei, ca și cum cineva ar fi dat *delete* la fișierele unui *memory stick*.

Eu sunt ea și ea este tot una cu mine și, totuși, nu suntem aceeași ființă. Sau suntem? Privesc

imaginile din *Drive My Car...* Hiroshima, acolo unde mi-a fost frică să ajung pentru că tuturor ne e frică de ideea de moarte și de durere în general, ițindu-se așa ostentativ la fieșce colt, căutam de-a lungul vieții analgezice ca să nu ne urlăm neputința în fața acelei imagini bine cunoscute încă din povestirile copilăriei. Mă uit la ecran și mă bântuie imaginea laitmotiv cu mașina roșie și drumul înainte... infinit, terifiant, cert... către... nu știu...

Îndur cu stoicism cele trei ore și replicile lui Cehov repetate obsesiv, metalic, insinuant, totul e prea profund pentru mine, cuvintele îmi alunecă printre mâini, gândurile mi se încălesc și mă gândesc că maratonul acesta merită, pentru că, la finalul zilei, dincolo de imaginea poetică de pe ecran, rămâne un fel de tristețe, aceeași tristețe inefabilă pe care am simțit-o în fața unui aeroport, într-o frumoasă dimineață de primăvară, când am știut, deși mai degrabă inconștient, că în Japonia singura care contează este clipa de acum.

Sunt calmă după film, dar simt că această insulă stranie și neînțeleasă este încă prezentă undeva în mine, adânc implantată sub epidermă, iar fișierele acelea nu au fost cu adevărat șterse, ci mai degrabă cineva sau ceva le-a trecut pe modul ascuns, iar ele au decis să se reactiveze, precum celebra madlenă proustiană.

Mă ridic de pe scaunul incomod și constat că nostalgia este însoțită de o cruntă durere de picior. De acum, clipa a trecut și trebuie să creez o nouă clipă, una care se va prelungi cu o altă clipă, și tot așa, cu fiecare pas pe care îl voi înscrie pe traiectorie, până voi ajunge acasă. Cu alte cuvinte, sunt un biet observator, deși mă consider creator, urmez cu consecvență drumul și, odată atinsă ținta, nu îmi rămâne decât să apăs butonul de *restart* și să văd ce se va întâmpla. Dar pentru acest lucru ar fi nevoie, cred, de o nouă zi și o nouă povestire, pentru că asta tocmai s-a încheiat aici.

Marsilia, din nou

Diana Nechit

Deși am mai abordat acest subiect într-un articol despre filmele inspirate din topoi orașului Marsilia, revin la același subiect, cu o nouă perspectivă asupra esteticii cinematografice generate de „estetica orașului“ și inspirate de viziunea filmului *Shéhérazade* de Jean-Bernard Marlin, lungmetraj care a câștigat trei premii la César-urile din 2019: premii pentru debut pentru cei doi tineri protagoniști, dar și pentru realizator, la categoria „Cea mai bună premieră“. Un element spațial privilegiat al discursului despre mondializare, orașul ocupă un spațiu preponderent în producția cinematografică, de la reprezentările picturale și insolite ale spațiului urban reperate în decorurile germane ale deceniilor 10 și 20 (*Cabinetul doctorului Caligari*, *Metropolis*), trecând prin imaginile documentare ale neorealismului italian al anilor '40 și '50. (*Hoțul de biciclete*, *Roma, oraș deschis* etc.) și până la reprezentările cele mai caricaturale (*Truman Show*) sau futuriste (*Matrix*, *Al șaselea element*) ale filmelor americane din anii '80 – '90. Dar receptarea s-a preocupat prea puțin să identifice în aceste producții zona de critică socială investită în configurarea cartierelor defavorizate în film. Nu același lucru îl putem afirma despre filme precum *La Haine* de Mathieu Kassowitz (1995), *Les misérables* de Ladj Ly (2019), filmele lui Abdellatif Kechiche, *L'esquive* (2003) sau clasicul *Terrain vague* de Marcel Carné (1960), filme care configurează o nouă raportare la periferie, la cartier, în opoziție cu orașul, mai aproape de zona cine-verite-ului, a filmului documentar, în anumite cazuri. Nu știu dacă putem vorbi despre o categorie cinematografică propriu-zisă, sau de un subgen „banlieue-film“ (filmul de cartier) legat de un mod de

reprezentare dominant, pe care îl vom numi realist, în măsura în care realismul pare să privilegieze morala în detrimentul esteticului, analiza socială în detrimentul celei psihologice, individuale. Nu l-aș numi nici „film social“, chiar dacă multe dintre aceste producții au rămas în imaginarii colective grație ideii de revoltă, de subminare a autorității centrului.

Ne aflăm în fața unei relații de tipul ficțiune-documentar, iar prin intermediul filmului, locuitorii cartierului devin figuranți, spațiile emblematic din cartier devenind adevărate decoruri pentru personaje: *Shéhérazade* nu mai are nimic din personajul basmelor orientale din *O mie și una de nopți!* Deși titlul ne trimite cu gândul la o atmosferă de basm, onirică, primele cadre ale filmului șterg definitiv această primă impresie: imaginile istorice de arhivă despre succesivele valuri de migrație în cetatea de la malul Mediteranei conferă acea atmosferă naturalistă, întărită și de imaginile cotidiene ale cartierului, imagini care oscilează între sărăcie, delincvență și violență.

Eroina eponimă are șaisprezece ani și se prostituează. Zac, personajul masculin central, are cu un an mai mult și tocmai a ieșit dintr-un centru de detenție pentru minori. Momentul este redat cu destul de mult cinism, surprinzând schimbul de replici dintre proaspătul eliberat și un gardian, care-i răspunde: „Pe curând!“ Cercul vicios al recidivei în marasmul economic al Marsiliei pare a fi o realitate incontestabilă. Lăsat în voia sorții de către o mamă șomeră, Zac se va întoarce în singurul loc pe care pare să-l cunoască și să-i cunoască regulile, în stradă, unde își va relua micile traficuri ilicite și va încerca să nu se lase prins de către poliție.

Până acum am avea toate ingredientele necesare unui film melodramatic despre iubiri interzise și condiții vitrege, dar filmul iese de sub această incidență în primul rând grație naturaleței necontrafăcute a protagoniștilor, tineri debutanți care provin cam din aceleași zone cu personajele, dar și prin turnurile dramatice, deloc moralizatoare, ale scenariului. La fel de bine ar putea fi un film cu gangsteri, o

cronică socială, un *love story* sau un thriller urban. Oricare dintre aceste piste de interpretare se regăsește în alchimia filmului care lasă mereu să se întrevadă zone ficționale neașteptate.

Prețul de plătit este mult prea mare pentru ambele părți și scoate la iveală dificultatea asumării unei conștiințe proprii în această lume în care totul pare virtual. Realizatorul se joacă mult cu această juxtapunere dintre experiența trăită și ficțiune: Dylan Robert exprimă magnific o spontaneitate egală cu brutalitatea, dar și cu vulnerabilitatea, ambele trăite la maximum. Atunci când iese din închisoare și vede că mama lui nu-l așteaptă, decepția lui este sinceră și necontrafăcută. Câteva ore mai târziu îi declară *Shéhérazadei* cu același ton candid, dar teribilist, că el „respectă femeile, dar nu și prostituatele“.

Singularitatea filmului rezidă în faptul că ambivalența lui se leagă de o aparentă rigiditate narativă care merge în sensul unei edulcorări romanțioase a mediilor interlope. Bobul de mazăre al acestui angrenaj de frică și violență pare a fi iubirea!

Radu Aldulescu: un nou roman complex

Ciprian Handru

Să începem cu sfârșitul. Notația din finalul romanului *Drumu-i lung, căldura mare* marchează, am putea intui, spațiul și perioada care au facilitat scrierea celui mai recent volum al lui Radu Aldulescu, apărut la Editura Litera (2021), în colecția Biblioteca de Proză Contemporană: „2015 – 2021/București – Pitești – Constanța – Craiova – Brașov – Cluj – Răcățiu”. Acest „drum lung de șase ani”, după cum scriitorul îl numește într-un articol publicat în revista OPTmotive, își găsește un punct de pornire într-un anunț matrimonial lipit pe stâlpii din jurul Lacului Morii, dar, mai ales, în implicarea autorului, cu povestirea *Fiecare în chilia lui*, în volumul colectiv, *Cum iubim*: „Închipuiam, care va să zică, dragostea a doi iubiți care-și transmit dragostea din chilii aflate la sute de kilometri una de alta. Era vorba, desigur, de o iubire virtuală, care n-avea de-a face, însă, cu rețelele de socializare din spațiul virtual. Cele două personaje ale povestirii au fost punctul de plecare pentru un roman ce avea să apară peste șase ani: *Drumu-i lung, căldura mare* – o poveste punctând parcursul meu de-a lungul ultimilor șase ani, începând chiar cu acel anunț matrimonial lipit pe stâlpii din jurul Lacului Morii”. Remarcăm, deci, din destăinuirile autorului o serie de elemente care constituie geneza romanului și care au determinat apariția a ceea ce se poate defini (și) ca – „Două confesiuni, două vieți paralele, două personaje înainte de a se întâlni. O poveste de dragoste”. Povestea Florenței și a lui Daniel Elefterescu.

Titlul, după cum aflăm din paginile cărții, este inspirat de un cântec popular pe care tatăl Florenței îl fredona și care i-a rămas protagonistei în minte chiar și după câțiva ani de la moartea părintelui: „Drumu-i lung, căldura mare, dorul n-are asemănare... [...] Un cântec de dragoste, de fapt, despre pătimirile unei fete care făcea un drum lung peste deal ca să ajungă în

satul mândrului ei”. Iată deci, un element paratextual (care pare „inspirat” din însăși istoria personală a protagoniștilor. Atât de bine construit, încât nu putem să nu ne întrebăm cine conduce discursul, autorul sau personajele? Deschid aici o scurtă paranteză pentru a evidenția o serie de procese și de mecanisme care țin de funcțiile interne ale creației, așa cum funcționează acestea în viziunea lui Radu Aldulescu. La lansarea cărții, printre altele, Andrei Simuț îl întreabă pe autor: „Știți până la capăt evenimentele? Sau ele vin pe parcurs în momentul în care deja ați început primul capitol sau al doilea?”. Iar răspunsul: „[...] O jumătate de drum o fac mai greu, prin propriile puteri, iar în a doua jumătate o fac mai ușor, sunt tras de personaje. Aproximativ, jumătate. O parte conduc eu personajele, iar apoi sunt condus de personaje. Între ghilimele, că de fapt eu le conduc până la capăt.” În această cheie interpretativă poate fi înțeleasă (și) relația titlului cu conținutul cărții.

Revenind, deși „geneza” titlului este dezvăluită explicit abia în a doua jumătate a romanului prin glasul Florenței, cititorul este pus chiar din primele rânduri în fața *drumului lung și a căldurii mari*. Pe scurt, Florența își ascultă mama care îi face un scurt istoric al familiei lor, cu accent pe viața bunicii protagonistei, care a fugit de acasă, din satul Nuci, de lângă Suceava către București, și

totul din cauză că „Moș Mitru, cu douăzeci și cinci de ani mai bătrân decât ea, o gelozea amar-nic și avea patima băuturii, care-l îndemna s-o bată până o umplea toată de sânge și o lăsa fără suflare, de trebuiau copiii să toarne apă pe ea ca s-o învie”.

Simbolic, toate descrierile din incipit („nu dăduse strop de ploaie de luni bune”, „câmpul uscat iască”, „lua foc pământul sub dogoarea ucigașă”, „Dumnezeu ne mustra și ne certa”, „un drum părănd nesfârșit, cu un tren numit al foamei”, „mică, cenușie, slabă, noduroasă, bunica Florenței părea descinsă din miezul acelei veri secetoase” etc.) anunță, preconizează parcă, destinul unor personaje care nu își vor depăși condiția niciodată și nu vor putea ieși din timpul și spațiul lor circular. Sunt „blestemate” să urmeze (empiric și, deopotrivă, metaforic) același traseu al drumului lung și al căldurii mari. Cel mai reprezentativ caz e cel al protagonistei, Florența, care, deși termină două facultăți (Comunicare & Filologie), ba chiar este admisă și la a treia (Medicină), perpetuează istoria familială (dar și familială) a aceleiași drum și a aceleiași călduri: ajunge să aibă sentimente față de Daniel Elefterescu, un bărbat mult mai în vârstă decât ea – vezi asemănarea cu destinul bunicilor –, se complăce la munca din notariat („Viața și trupul meu bat pasul pe loc în păduchelnița de notariat”), sub conducerea unei

șefe autoritare, în ciuda studiilor superioare etc. „Adevărul e că nu vedeam viața cu mult diferit față de cum o vedea mama, deși dădusem să mă desprind de ea, făcând facultate după facultate, și uite că tot lângă ea rămăsesem și de-acum știam că nu mai are rost să mă înham la a treia facultate, așa încât m-am lăsat din nou păgubașă. Mi-am văzut mai departe de drumul meu lung prin căldura mare [...]”. Supraîncărcată emoțional și psihic, Florența își exprimă dorința „difuză și grea totodată” de a se opri din drum (vezi capitolul *Aș fi vrut să mă opresc din drum*) – și unde altundeva să se oprească decât la mănăstire. Deci, *drumu-i lung, căldura mare*, nu doar la exterior, la nivel universal, ci, mai ales, în interioritatea și în intimitatea protagoniștilor, aducându-i în același punct – al resemnării și al neputinței.

Radu Aldulescu, *Drumu-i lung, căldura mare*, pref. de Andrei Simuț, București, Editura Litera, 2021

Continuare în versiunea online.

Revista este editată de
Asociația Creatorilor de Ficțiune
(ACF).

Bulevardul Bălcescu, nr. 7,
București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.
Redactori: Mihai ENE,
Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Emanuela ILIE,
Diana DRAGOMAN,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

https://optmotive.ro
e-mail: optmotive@gmail.com